

Stórhvalaveiðan:

Spurningur um makt og pengar

Tað man valla vera nokur djóraætt so hött móti tynning sum stórhvalurin er í dag.

Júst hvussu leingi stórhvalurin er veiddur er ivasamt, men síðani stórhvalakókarini fyrst í hesi öldini sá dagsins ljós, og stórhvalaveiðan gjørdist stórvinnuvegur, hevur hetta djóraslag verið hött við fullkomnari tynning. Veiðan eftir stórhvalinum tók tað dik á seg, og longu í byrjanini av triatiárunum voru umleið 30.000 hvalir veiddir árliga. Tá mettu menn, at tað ikki voru fleiri enn 200.000 stórhvalir til. Nú meta menn, at tað eru ikki fleiri enn 13.000 eftir av hesum heimsins størsta sugdijori, sum kann gerast 30 metrar langt og viga upp móti 130 tonsum.

Royðuhvalurin er nú heilt friðaður, men hetta hendi ikki fyrr enn stóðan var so hættislig, at hvalurin nærur var heilt týndur. Hóast friðingina av royðrinum fyri nokrum árum síðani bera menn ótta fyri, at hetta hvalaslag ikki fer at koma fyri seg aftur.

Stóðan viðvíkjandi øðrum stórhvali er eins dýpur. Í 1946 varð gjørd altjóða samtykt um reglugerð til veiðu eftir stórhvali. Tá voru ikki fleiri enn 10 lond limir í hesum felagsskapi. Nú eru tey 34 lond, og tað verður ikki roknað við, at hesi lond hava serligar peningaligar ætlanir við stórhvalaveiðu.

Verður stórhvalurin heilt týndur? Er orsøkin bert nýmótans teknikkur ella umhvørvisbroytingar? Neyvan, heldur Veit Koester, skrivstovustjóri í danska »Frelsningsstyrelsen«

Hvalaveiðukommisionin hevur myndugleika til at seta kvotur fyri hvalaveiðu. Somuleiðis at seta fullkomin veiðubann av avisum hvalaslogum.

Fyrr voru tað mest tey lond, sum sjálvi veiddu stórhvalin, sum tóku stig til kvotaskipanir, tí tey sá, at um hvalurin varð heilt týndur, fór hetta at merkja fíggarligan miss. Men fyri umleið 10 árum síðani voru tað eisini onnur sum tóku henda spurning upp.

Á eini ST-raðstevnu í Stockholm í 1972 varð samtykt gjørd, har heitt var á øll lond, sum veiddu stórhvalin, um at gevast við hesi veiðu fyrst í 10 ár. Hendan samtykt og áheitan varð serliga vend móti teimum londum, sum veiddu stórhval av beinleiðis fíggarligum orsøkum. Síðani eru fleiri kvota-

skipanir gjørdar um ymisk hvalaslogini og ymiskt er, sum lond hava tikið móti hesum forboðum. Samlaða talið av stórhvali, sum lóytt er at veiða, er talið ur 39.000 hvalum í 1972 til 23.500 í 1977 og til 14.000 í fjór.

Men eitt er, hvat lond verða samd um á pappirinum. Annað er, hvussu virka hesar samtyktir og kvoteringar í veruleikanum?

Fleiri av heimsins størstu hvalaveiðutjóðum

hava motmælt hørðu kvoteringunum. Og hvussu hesi akta boðini er ymiskt.

Hóast áheitan frá ST sum veiðubann móti avisum hvalaslogum, verða hesi veidd í stórum tali. Hvi?

Her hevur Veit Koester, cand. jur., sum er skrivstovustjóri í danska »Frelsningsstyrelsen« nakkar viðmerkingar í INGE-NIØREN í apríl ár. Hann

sigur, at tað ongantíð hevur verið ventað vilji frá mongum londum til at fáa fullkomið veiðubann samtykt, men tey stóru hvalaveiðandi londini hava higartil verið í meiriluta og atkvøtt móti banni.

Hjá fleiri av teim londum, sum hava ynskt eitt veiðubann hevur spurningurin eisini verið, hvussu langt tey vilja fara í strembanini eftir einum banni, tí ta hevur eisini verið vandi fyri, at stóru londini, sum veiða stórhval, høvdu tikið seg burtur úr felagsskapinum.

Og um tað hendi, var vandi fyri friari ransveiðu. Eisini er spurningurin, um t.d. USA vil leggja trýst á t.d. Japan við handilsblokadu o.ø. Her er eisini ein spurningur um makt og pengar.

Hann sigur eisini, at fyri Danmark átti serligar umstøður at verið galdandi. Hann hugsar her um luftslaga litla talið av hvali sum Grønland og Føroyar veiða, og somuleiðis, at henda veiðan als ikki kann roknað sum kommersiell peningalig.

Ljosari framtíð

Koester sigur, at hóast Island, Japan, Noreg og Sovjetsamveldið hava tikið sær rætt til at mót-mæla veiðubanni, og hóast eitt fullkomið veiðubann ikki kemur, sær framtíðin nú heldur ljósari út.

Her minnir hann á forboðið hjá EF um innflutning av hvalatvøsti, sum eisini ger sitt til, at veiðan eftir heimsins mest hóttaa djóri fer at minka í komandi tíðum.

Fyrr ella seinri verður eitt fullkomið forboð at galda og somuleiðis hildið av øllum. Men ivamalini eru mong og træturnar nógvir. Hesin spurningurin snýr seg í síðsta enda ikki minst um grundholding hjá hvørjum einstokum, heldur Veit Koester.

